UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Calepinus Ad librum

Calepino, Ambrogio

Venetijs, 1509

D ante Y

urn:nbn:de:hbz:466:1-97861

Visual Library

qui nos dumeta: appellabant Dumetica.
Duo is: dui dutum ſignificat do. plau. in cap. At ob eam reꝫ mihi libellam pro eo argenti ne duis.
Duo. ⁊ ambo: ſicuti docet priſ. gtōs ⁊ accuſatiuos ſm ſecūdam declinationem proferūt duoꝝ amboꝝ. duos ambos: quamuis in neutro differentię cauſa duū ſoleat dici: vt duum miliuꝫ amphoraꝝ. Necnon ⁊ accuſatiuus maſculinoꝝ eſt quādo ſimilis nominatiuo profertur in neutro more gręco Hora. Duo diſcordia vexet inertis. Uirgil. Si duo pręterea tales idęa tuliſſet terra viros. i. duos. a duo fit duodeciꝫ. a quo duodecimus: ⁊ duodenus: duodenarius. duodeuiginti ⁊ hmōi. Ducēti ducentenus: duodecies: duodeuigeties: ducenties: duodeuiceſimus ducenteſimus.
Duplaris numerus dicitur ī quo minor bis numeraẜ. Duplares ſiue duplarij torquati dicebantur milites qui in legione romana ob virtutē duplas conſequebantur annonas. ſicut ſimplares: quibus vna ⁊ ſemis annona dabatur.
Duplex quandoqꝫ ſignificat duo. Uir. Duplices tendens ad ſydera palmas. Cice. li. iiij. ad heren. Duplices ſimilitudines eſſe debent. Quandoqꝫ latum. Uirg.
Duplici aptantur dentalia dorſo. Duplices tantū numero plurali: ⁊ genero maſ. tabellaꝝ genus eſt in quibus littere ſcribi ſolebant. Quę quidem aliquando etiam triplices erant in q̄bus res amatorię ſcribebanẜ. Mar. Tunc triplices noſtros non vilia dona putabis cum ſe venturam ſcribet amica tibi. Sic duplices triplices q̄druplices ⁊ quincuplices porticus dr̄ in quibus ordines columnarum duplicati triplicati q̄druplicati ⁊ q̄ncuplicati ſūt. Uict. li. v. In duplici palęſtrarum porticu collocanda eſſe complura membra ſcribit.
Duplico as. duplicem facio: gemino. Hier. Duplicauit annonaꝫ Interduꝫ Augere. Sal. Et maurus victus duplicauerat bellum. Uirg. Et ſol creſcentes decedēs duplicat vmbras. Hic Conduplico ⁊ Reduplico.
Duram. q̄dam putant eſſe nomen fluuij iuxta quem Gigantes turrem babel fecerunt. Alij volunt eſſe campū. vn̄ apud Danielem. In cāpo duram ſtatuit Nabuchodonoſor ſtatuam.
Duria: ſiue durias: nomen fluuij Ualentię proximi: vt ſcribit Pompo. Hūc Sal. vocat Turiā lib. iiij. hiſto. Inter leua męnium dextrū flumen Turia quod Ualentiam paruo īteruallo p̄terfluit. Claud. Floribus ⁊ roſeis formoſus turia ripis. Grāmatici formoſuꝫ legerent: ꝙ vnū amniuꝫ Turia neutro genere ꝓferri putent. Aug. priſcianoqꝫ auctoribus. Ptolo. Hac parte Turulim vocat amnē. Eſt in luſitania quoqꝫ Durius. Queꝫ Strabo. duriam. nr̄i doriam appellant. Sirius durium. ait eni Hinc certant pactole tibi duriuſqui taguſqꝫ.
Duro as. durū facio: firmo ſolido. Col. lib. vij. Annicula mula recte a matre repelliẜ: ⁊ amota montibus aut feris locis paſcitur vt vngulas duret fitqꝫ poſtea longis itineribus habilis. per tranſlationē. Quint. lib. primo. Multa linguę vitia niſi primis annis in ęmendabili in poſterū prauitate durantur. Et durare eſt tolerare. Uirgil. Durate ⁊ voſmet rebus ſeruate ſecūdis. In qua ſignificatione quandoqꝫ contra naturam iūgiẜ accuſatiu⁹ maxime apud poetas. Hora. li. j. car. Uix durare carinę pn̄t imperioſius ęquor. Naꝫ ſicut dicim⁹ clamare hominē. i. cū clamore vocare. ſic durare ęquor. i. ꝑ duriciē ferre. Item Durare perſiſtere. perſeuerare. Plau. in amb. Durare nequeo in ędibus ita me probri dedecoris a viro argutam meo. Hui⁹ cōpoſita ſunt Eduro valde duꝝ facio: ⁊ q̄ſi ad laboreꝫ aſſuefacio Col. Quare docēdus ⁊ a pueritia ruſticis operib⁹ edurandus futurus villicus. Induro: vt indurabo cor pharaonis. Obduro vt eſt apud Deutron. Nō obdurabis cor tuū. Quę fere idē cū ſimplici ſignificant. pręduro citoduro. Col. veruꝫ eſt in opere difficilior: ꝙ neqꝫ humentem fodere poſſis: ꝙ ſi glutinoſiſſima nec nimiū ſicca qꝛ nimium preduratur. perduro: valde vel ad finem duro. Idem lib. viij. Eſt etiam non ingrati ſaporis iniuria perduratus. Terē. in ecy. Sancte adiurat non poſſe apud nos pāphilo ſe abſente perdurare. Reduro quod eſt aperio contra id qd̄ dicitur Obduro vt inquit No. Et omnia pn̄t pe. pro.

Dureo. es. durui durus ſum. A quo dureſco durus fio. Col. li. ix. plumulę ſub cauda clunibus detrahendę ne ſtercore coinquinate dureſcant. Luca. tamen. Totoſqꝫ induruit artus ab indureo. in eadem ſignificatione qua induro protuliſſe videtur. Sed hmōi pręterita raro adureo cōpoſitis reperiunẜ: ſępe aūt ab his quę a dureſco ſunt: Indureſco. Uirgi. li. iij. georgico. Styriaqꝫ impexis induruit horrida barbis. i. valde dura: ſiue in ſe dura facta eſt. Col. li. ij. Juſta enim fieri nequeunt cū induruerit ager. Obdureſco vndiqꝫ durus fio. Ci. M. Lęlio. Magno dolore me affeciſſent litterę tuę niſi ⁊ rō ipſa depuliſſet omnes moleſtias: et diuturna diſperatione rex obduruiſſet animus. Prędureſco valde durus fio. Col. lib. vij. verū neqꝫ an̄ tertium: neqꝫ poſt quintum annum iuuencos domare placet. cum illa ętas adhuc tenera ē: hęc iam pręduruit ideſt minus dura facta eſt.
Durus a. um. qd̄ eſt ſolidum ac firmuꝫ: ⁊ firmitate naturę corruptionem ſui non facile admittit Cuius contrariū eſt molle in quo eſt natura luxurioſior: nec ad contraria repellenda ſufficiens. Uirg. Sed duris genuit te cautib⁹ horrēs cauſcaſus: ꝑ tranſlationē capiẜ mō ꝓ patiēte attolerāte laborū Idē. Scipiadas duros bello. Et gēs dura ⁊ aſpa cultu Mō ꝓ aſpero ⁊ nocēte. Idē. Haud durū tinęę genus. Mō ꝓ crudeli: qm̄ nulla humanitate molleſcit: vt apud eundem. Quid iuuenis magnū cui verſat in oſſibus ignem: durus amor.
Durę ⁊ duriter: auerbia ſic inter ſe differunt: ſecundum Do. ꝙ duriter fit ſine ſenſu laboris. dure crudeliter. Illud ad laborem. Hoc ad ſcęuitiam refertur. Sed dure in alterū: duriter in nos aliquid faciamus. Ter. in an. Primum hęc pudice vitam parce: ac duriter agebat lana ⁊ tela victum queritans.
Duricia ⁊ Duricies ęque dicūẜ de firmitate aſperitate crudelitateqꝫ. Cice. ī cato. Quāta ī altero comitas. ī altero duricies
Durabile: quod durare poteſt. Ouidi. Quod caret alterna require durabile non eſt.
Duramen: ⁊ duramantū: brachiū vitis. Col. li. q̄nto. Sed vt caput trunci pedali fere ſpacio ſit inferius iugo. q̄terniſqꝫ brachijs quę duramēta q̄dā vocāt: diuidaẜ ī totidē patris. alio noīe duramina nūcupāẜ. Idē. Cōſiderādū erit cuius longitudinis ſint duramina q̄ excedant prędictam menſuram.
Duracinę vuę dicūẜ quę durā ⁊ firmā corticē habent a duricię: vl̄ a duris acinis. Auguſti. ī epiſtolis: Dū lectica ex regia redeo: panis vnciā cū paucis acinis vuę duracinę comedi.
Duracina: perſica dicunẜ: quoꝝ corpus ligno adhęret: auelliqꝫ nequit. Ply. li. v. Sed perſicorum palma duracinis.
Duricoria. dicuntur quę ſunt duri corij. Unde ficus duricorię: quę habent duram corticem.

D ante y

Dyas: latine dualitas Δυο duo.
Dynaſtia: vis potētatus: Dynaſtes dominus regni: potēs optimas. ατο του Δυνασθαι. vt hi qui magiſtratus gerunt ⁊ iudicijs pręſunt. Scribit ſtrabo. reges dynaſtas vocari ꝓpterea ꝙ plurimū poſſunt pollentqꝫ: ⁊ populos quo velint aut vi: aut perſuaſione perducant. Cice. ad atticum. Erit nebulo iſte cum iſtis dynaſtis in gratia.
Dyrrhachium: fuit ciuitas in epiro: que prius Epidamnos vocabatur de qua Luc. in p̄ncipio. Dyrrhachij radiendas tendit ad arces. dicta dyrrhachium a nomine dyrrhachij q̄ potum vrbi adiecit. vide in dictione epidamnum.
Dys prępoſitio gręca que in compſitione malum vel difficile aut impoſſibile ſignificat.
Dyſcolus pe. cor. difficilis maluſue ſiue pernicioſus. ex Δυς ⁊ κελομαι: iubeo: Ita vt dyſcolus dicatur cui difficulter iubetur. dyſcolia difficultas.
Dyſenteria: dici poteſt inteſtinoruꝫ exulceratio. ex Δυς ꝙ malum denotat εντερόμ inteſtinū. Et latine Tormina auctore Celſo dicuntur. vide in dictione Tormina.
Dyſuria: ⁊ Stranguria difficultas vrinę dicitur. Que vt Galenus inquit fit ex veſſicę paſſionibus vrinam ſupprimens. Quod quidem ſine calculis ⁊ inflamatione poteſt accidere.

hoc Cato ſignificat cum ait. Quibus egre lotium it.
Dyſphilus pe.cor.quaſi malus amicus. Iuue. Non ē romano cuiꝙ̄ locus hic vbi regnat prothogenes aliq̄s vel diſphilus
Dyſpneſia: difficilis concoctio.
Dyſpena: ſpirandi difficultas. Docet Hippocrates in āphoriſmis ī ſenectute ſtragurias dyſpneas dyſurias caceſias eſſe frequētes. δυσεσιμορι ομ κακως και τρεω και τνοη

Et ex ꝑpoſitiōes ſunt que ⁊ ſeparāt ⁊ componūtur. Separate modo tēporales ſunt: vt ex illo celebratus honos. Modo locales: vt E celo. Modo ponunt̄ ꝓ a. vel ab vt Audiui e patre meo. Modo ſig̃t pro vel ad vt Ex dignitate. ex vſu: ex vtilitate. hoc ē pro dignitate: vel ad dignitatem. E rep pro rep. Modo ſecundum vt ex Platonis ſententia. idest ſecundum Platonis ſentētiam. ſiue pro Platonis ſententia. Modo in Cice. E renibꝰ laborabat. ideſt morbum patiebatur in renibus. Compoſite quandoqꝫ priuationem indicant: vt Elinguis. exanguis. Quandoqꝫ vehementiam vel perfectionem: vt eludo. exoro. Quādoqꝫ extra vt educo excludo. Componitur autē e cū b vt ebibo. d vt educo. g vt egredior. i vt eiicio. l vt eludo. m vt emitto. n vt enitor. r vt erigo. v vt euebo. ex vo componitur cum. a vt exaudio. c vt excuro. e vt exeo. f vt efficio. o vt exoleo. p vt expello. q vt exq̃ro. s vt exequor. t vt extendo. u vt exuro. Uerum quando poſt ex ſequitur. f. mutatur. x. in. f. vt effundo. Cum vo ſequitur. ſ. abiicitur. ſ. vt exequor ⁊ exicco in aliis integra manet.
Eantes. nomen proprium hiſtorici Cizyceni qui fuit etate qua pygmalion in oriente regnabat.
Ear. latine ver. a quo earinus. vernus.
Eatenus. pe. cor. ſignificat vſque eo. vel ad eum modum. Cui reſpondet. quatenus vſquequo. Hieronymus: quia etſi ī ſanctis patribus ⁊ prophetis gratia fuiſſet creditor: Non tamē eatenus plena. Suetonius in Tyber. Ac primo eatenus interueniebat nequid perperam fieret.

E ante B

Ebenus vel ebenum pen. cor. nomen grecū. ⁊ Arabicanus dicitur. Lignum nigrū eſt ſolidum pulchrū aptumꝙ̄ ocularibus medicinis. Hec arbor naſcit̄ in india que ceſa dureſcit ī lapidem. vriturꝫ odore iucundo. Uir. li. ii. Geo. Sola india nigrum fert ebenum Aetius amelinus ita ſcribit. εβενος ξυλομεσι των ισχυλοπ αναλυομηνωμ ρυπτικης και λεπτομερους εσι δινaμεως οθεμ και τα ταις κoραις επισκοτουντα πεπισευ ται ρυπτειμ ταις τεαλλαις οφθαλμικαις μιγνυται διαναμεσιμ.
Ebrius: ⁊ ebria a bria quod eſt vas vinarium. eſt enim ebrius qui nimio potu alienatus eſt mente. Cuius contrarium eſt Sobrius. quaſi ſine ebrietate. qui in cibo ⁊ potu temperans eſt: ⁊ qui non eſt actu ebrius. Unde non ſobrius pro ebrio ſumitur. Mar. ⁊ non ſobria verba ſubnotaſti. Hinc ebrietas: quam Cato dicebat nihil aliud eſſe q̄ꝫ inſaniam voluntariā Interdum ebrius ponitur pro pleno et habundanti. Plau. Facite mihi cena vt ebria ſit. i. abundans ⁊ opipare parata. ebrioſus qui ſepe fit ebrius. a quo ebrioſitas. Huius contrarium eſt Sobrioſus. ſobrietatis affectator. quo vſus eſt Cyprianꝰ. Inter ebriū ⁊ ebrioſum hoc intereſt Nā poteſt qui ebrius eſt tum primū eſſe nec habere hoc vitium ⁊ qui ebrioſus eſt ſepe extra ebrietatem eſſe. Sic ebrietas ab ebrioſitate ſeiungitur ꝙ alterum affectionis ſit: alterum habitus.
Ebrio. as. ebrium facio. Unde ⁊ īebrio verba actiua. Hierony. libro ſecūdo. Re. ⁊ inebriauit eū. Plau. in aul. Homo ebriatus ſomno ſonari ſolet. Aliquando ebriari ſeu inebriari ſumitur pro impleri ſeu quaſi ſatiari: vt apud apoſtolum. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria.
Ebriulo. as. penultima correpta ebrium facio. Sunt tamen qui hec aſpirent ab hauriendo potu illa deducentes.
Ebron: mons paleſtinorum. Haud lōge a Gaza Syrie ciuitate.
Ebur ⁊ ebor vtroꝙ̄ mō d̄r ꝓ elephāti dēte. q̄ſi e barrho. i. elephāto. Hor. Quid tibi vis mulier nigris digniſſima barrhis
Eburneus. a. um. q̄d ē ex ebore. aut quod inſtar eboris album eſt: vt eburnea facies. Ouidi. libro tertio meth. Impubeſqꝫ genas ⁊ eburnea colla decuſqꝫ grece. ελεφαντινος.
Eburnus. a. um. idem. quod eburneus. Tibu. Hanc primū veniens plectro modulatus eburno. Luc. lib. ſecundo Legitimeqꝫ faces gradibus accliuis eburnis.
Eboreus a. um. ab ebor fit: ſicā marmor marmoreus eburneus vo ⁊ eburnus ab ebur. ⁊ ſignificat ꝙ ē ex ſolido ebore. Quī. li. vi. Cū ī triumpho Ceſaris eborea oppida eſſent trāſlata.
Eboratus. a. um. q̄d extrinſecus ex ebore eſt. Quod ⁊ eburatū dicitur. Plauto. in Perſa. Lectos eburatos auratos.
Ebudes. inſule ſunt quinqꝫ numero: in oceano britanico anguſto. freto diuiſe cuius incole vt ſcribit Solinus lacte ſolum ⁊ piſcibus vitam agunt.
Ebulum. herba eſt faciens baccas in ſimilitudinē ſambuci. Col. li. ii. Sed citra hoc experimentū multa ſūt que ⁊ dulcē terrā ⁊ frumentis habilē ſignificent vt iuncus ⁊ calamus gramen ⁊ trifolium: ebulum: rubi: pruni ſylueſtres ⁊ alia complura. idem ⁊ rutilas ebuli creat viuida baccas. Legitur ⁊ ebulus.
Ebullo. as. erumpo. crepo. Tractū a bulla que eſtiuo tēpore ex aqua pluuia fingitur in ſpeciem pile ⁊ facile rumpitur. Perſius. O ſi ebullet patrui preclarum funus.
Eburones populi gallie qui per fraudem multos ex Ceſaris exercitu trucidarunt.
Ebuſus inſula que cuniculos non habet. Pōpo. Ebuſus animalium que nocēt adeo expers: vt ne ea quidē que de agreſtibus mitia ſunt generet: aut inuecta ſuſtineat.

E ante C

Ecbatana numero plurali. pe. cor. Metropolis eſt Medie: vl̄ vt q̄dā exiſtimāt regionis magne nomē eſt. Eſt ⁊ ecbatana vrbs in ſyria que epiphania quandoqꝫ vocata fuit: ac ꝑ. g. etiam ſcribi poſſe quidam teſtantur Egbatana.
Ecbaſis. pe. cor. latine dici pōt Excurſus. Nam componitur ab εκ ⁊ βασισμα και αλλα εκτου βαίρω quod eſt egreſſus. vt Uirg. libro primo. geo. deſcribens tempeſtatem precauendam a ruſtici.
Ecce. aduerbiū demōſtrandi q̄d apud Uirg. aliquid repētinū inſperatūqꝫ ſig̃t: vt ecce aūt gemini a tenedo tranquilla per alta boreſco referēs Scribit Aſconius ēt hoc ꝓpriū eē Ciceronis vt in rebus īprouiſis hac particula vtatur cū apud alios interdū in rebus letis vſurpetur. Ouidi. Ecce corina venit. ⁊ modo accuſatiuo: modo nominatiuo iungitur.
Echemythia εχεμυθεω latine taciturnitas.
Eccū. eccam. eccos. eccas. q̄ſi ecce eum: ecce eam: ecce eos: ecce eas: Sic Ellū ecce illū. Ellam ecce illā. Ita exponit Do. Ter. in an. eccū video. Alii exponunt. eccū ecce hic ſubītellige virum de quo agebamus. eccam ecce hic ſubintellige feminā de qua agebamus. ellum ecce illic. ſ. virum reſoluendo per aduerbia non per nomina vt apud eundem. eccū me. quod non licet exponi ecce eum me.
Eccubi. ꝑ duplex. cc. ⁊ penultima cor. Componit̄ ex ecce ⁊ vbi.
Ecquis es. en. ꝓ. ecce. ⁊ q̄s. vbi enī rōne. p. ſequentis mutat̄ ī c. Ex quo oſtenditur eandem vim hr̄e. c. ⁊. q. ⁊ ſignificat numquis. Nam ꝑticula. ec. iuncta dictionibus incipientibus a q. īterrogatiue poſitis ſig̃t an: vl̄ ne vl̄ nū. vt Ecq̄d nōne nūq̄d Ter. in eu. Ecq̄d nos amas de fidicina hac. i. aliquantulum ne amas ꝑ ꝑ fidicinā. Ouid. li. ii. faſ. ecq̄dem in offō torus eſt ſocialis: ⁊ ecquid coniugibus nr̄is mutua cura ſumus:
Ecquando. i. num quando. vel an aliquando. ⁊ aliquo tēpore.
Eccleſia. latine Coetus concilium: concio: congregatio. eccleſiaſtes. concionator.
Echinnades. pe. cor. Inſule ſunt Herodoto teſte in Maleaco mari ex oppoſito ad hoſtium Acheloi: De quibus Luc. Craſſis oblimat echinadas vndis. Seneca. in Troade. declinat.